

รายงานการประชุมระดับชาติด้านการอาสาสมัครครั้งที่ 2

บทบาทของภาคีรัฐบาลในการสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการอาสาสมัคร

หัวข้อ “การทบทวนและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการอาสาสมัครของภาครัฐ

ต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน 2559

ณ ห้องสัญญา ธรรมศักดิ์ ชั้น 2 อาคารโตมบริหาร

วิทยากร

ตัวแทนอาสาสมัคร

1. คุณสุระภีร์ วิเศษคุปต์ ประธาน อพม.
2. คุณศิวโรจน์ จิตนิยม ประธาน อสม.
3. คุณกรวิทย์ เดชาติวงษ์ ณ อยุธยา ตัวแทนจาก อพปร.

หน่วยงานสนับสนุน

4. ผอ. อัมพร ณ นิโรจน์ ผู้อำนวยการกองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
5. ดร. วรวิรัตน์ กิจพจน์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กรมสนับสนุนวิชาการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข
6. คุณสมบัติ ไตรศักดิ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสาธารณสุข กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

ผู้ดำเนินรายการ

ศาสตราจารย์ ระพีพันธ์ คำหอม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เริ่มประชุมเวลา

10.30 น.

สาระสำคัญที่เกิดขึ้น

คุณสุระภีร์ วิเศษคุปต์ ประธาน อพม.

- ในสมัยก่อน อพม. จะเป็นการทำงานแบบมีการชี้เป้าใฝ่ระวาง แต่ตอนนี้การชี้เป้าต้องมีการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น และยั่งยืนก่อน เราทำงานแบบรูปแบบของเครือข่าย ร่วมกันกับชุมชน ภาคีรัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ร่วมกันถึงจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืน
- ความเป็นจิตอาสาอย่างเดียวไม่สามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้ ถ้ามีกฎระเบียบรองรับงานอาสาสมัครจะทำให้มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ปัญหาในชุมชนต่างๆ ต้องมีการแก้ปัญหาพร้อมกัน มีการประชุม วางแผน เพื่อให้ชุมชนได้รับรู้เหตุการณ์ต่างๆที่เรา
รับมาจากภาครัฐว่ามีอะไรบ้าง และร่วมกันออกแบบภายในชุมชนเราอาจจะแก้ไขแบบไหน
- เนื่องจากภาครัฐอาจจะไม่สามารถบริการได้ทั่วถึง เช่น ประชาชนชายขอบ ดังนั้นความยั่งยืนคือการร่วมมือร่วมใจกัน
ดูแลกันเองภายในชุมชนก่อน
- เรายังค้นพบอีกว่า การที่เราจะให้คนอื่นมาแก้ไขไม่เวิร์คเสมอไป แต่เราต้องแก้กันเองก่อน แล้วส่งต่อปัญหาอีกทีหนึ่ง
- “เดิม อพม. จะมีหลายอ. เช่น อพส. อพมก. เป็นต้น กระทรวงมีนโยบายรวบรวมให้เป็นอ.เดียวกัน ทำให้น้ำที่บทบาท
อพม.เพิ่มขึ้น หรือมีความท้าทายใหม่ๆอย่างไรบ้าง” ทำให้งานเยอะมากขึ้น แต่เราแบ่งภารกิจกันว่าใครชำนาญแบบ
ไหนก็แบ่งหน้าที่ไป
- “ยกตัวอย่างการทำงานจริงในพื้นที่ว่าทำอย่างไร แล้วทำให้เกิดการดูแลประชาชนในพื้นที่อย่างไรบ้าง” การแก้ปัญหา
ในชุมชน เราต้องเข้าไปสังเกตก่อน เจริญถามปัญหา สภาพปัญหา วิเคราะห์ปัญหาว่าเขาต้องการแบบไหนอย่างไร
จัดอันดับว่าสมควรช่วยเหลือแบบใดก่อนและหลัง ประเมินแนวทางการช่วยเหลือเบื้องต้น ถ้าเราสามารถช่วยเหลือได้
ก็ดำเนินการเลย ถ้าไม่ได้ก็ส่งต่อให้ภาครัฐ หรือบางครั้งเราก็เอาภาคประชาสังคมเข้ามาช่วยเหลือโดยที่ไม่ได้ผ่านรัฐ
โดยเราจะส่งเข้าศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 ก่อน แล้วส่งไปยังกรมต่างๆ
- นอกจากนี้ อพม.จะต้องเข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐเช่นกันให้เขาร่วมคิดว่าต้องทำแผนแบบไหนแล้วส่งเข้าภาครัฐ เวลา
เราลงไปดูพื้นที่ เราจะต้องเข้าไปลงพื้นที่กับภาครัฐด้วย เนื่องจากอพม.จะรู้เรื่องในพื้นที่มากกว่า
- อพม. ยังมีบทบาทในเรื่องของการทำแผนพัฒนาด้วย เช่น ในชุมชนต่างๆ เราได้เอาสภาพปัญหาของในชุมชนที่
เกิดขึ้นขึ้นมาคุยกันว่าควรแก้ไขปัญหอย่างไร ร่วมกันทำแผนขึ้นมา ควรจะแก้ไขแบบไหน และเขียน action plan
ร่วมกัน

คุณศิริโรจน์ จิตนิยม ประธาน อสม.

งานอาสาสมัครถ้าเราได้รับคำที่ในหลวงมอบไว้ให้ คือ “การที่จะเป็นอาสาสมัครเพื่อการดูแลคนอื่นนั้น ต้องเกิดด้วย
ตัวเราเอง สองคือต้องมีความศรัทธาในการทำงานอาสาสมัคร ต้องมีความเห็นชอบ ต้องมีเวลา และคามพร้อม” นี่คือนี่ที่ อสม.
ได้น้อมนำมาใช้ เวลาเรามองตามข้อเท็จจริง คำว่าอาสาสมัคร สามารถแบ่งได้สองส่วน ส่วนแรก คือตามธรรมชาติ อันนี้ทุก
คนมีอยู่แล้ว สองคืออาสาสมัครสายตรง อาสาสมัครแบบแรกนั้นทำให้แผ่นดินไทยเกิดขึ้น พวกเราพากันไปออกรบ หลังจากนั้น
ก็มีการพัฒนาเรื่อยๆ เพื่อทำให้ดีขึ้น

ส่วนงาน อสม. โชคดีที่ว่าภาครัฐและกระทรวงสาธารณสุข ช่วยกันคิดเรื่องนี้ขึ้น ตั้งแต่ปี 2520 โดยใช้คำเบื้องต้นว่า
อสม. หรือผู้สื่อข่าวด้านสาธารณสุข ให้มีหน้าที่สื่อข่าวด้านสาธารณสุขอย่างเดียว หมู่บ้านละ 2 คน ข้อมูลเบื้องต้น ทั่วประเทศ
รวมกันตอนนี้มีจำนวนหนึ่งแสนกว่าคน ผลลัพธ์ที่ได้คือหมู่บ้านเริ่มมีสุขภาพดี โรคระบาดเริ่มระงับได้จากการที่มีอาสาสมัคร

หมู่บ้านละ 2 คน กระทรวงก็เพิ่มศักยภาพเข้าไปใหม่ โดยเพิ่มจากหมู่บ้านละสองคนเดิม เป็นหมู่บ้านละ 5 คน ตอนนี้ทั้งประเทศมีอสม. หนึ่งล้านสี่หมื่นคน จาก 65 ล้านคน โดยมีหลักวิธีการทำงานง่ายๆ ดังนี้

- แก่ข่าวร้าย
- กระจายข่าวดี
- ชี้การบริการให้ได้
- ประสานงานสาธารณสุข
- ต้องบำบัดทุกข์ประชาชน
- ต้องดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี

ความท้าทายของ อสม. คือจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านมีสุขภาพที่ดีได้เองโดยไม่ต้องพึ่งแต่หมอ โรคเล็กๆ ให้ อสม. รักษาได้ใหม่ อสม. ต้องเป็นหมอเล็กๆ ในหมู่บ้านให้ได้ อสม. ทำเรื่องนี้มาโดยตลอดจนขณะนี้ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำเรื่องสุขภาพ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง นักจัดการสุขภาพชุมชน นักวางแผน แต่การจะทำแบบนี้ได้ เราต้องมีความรู้ ดังนั้น คนที่ดูแลเราจะต้องเติมความรู้ให้มากที่สุด

นอกจากนี้ อสม. ต้องรู้จักวิธีการจัดการสุขภาพชุมชน แต่ครั้งที่ทำงาน เราใช้หลักการ 5 ขั้นตอน เพื่อทำเรื่องนี้ให้สำเร็จ

1. อสม. ทั้งประเทศต้องสร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน หากคนดีคนเก่งคนกล้ามาทำงานแต่ละเรื่อง ทำให้ระบบที่มันงานเกิดขึ้น เชื่อมโยงเครือข่ายอื่นๆ มาช่วย
2. การเก็บข้อมูลชัดเจน เช่น แต่ละคนครอบครัวเป็นอย่างไร แล้วพอมารวมหนึ่งชุมชนเป็นอย่างไร เมื่อรวมกันเราจะเห็นข้อมูลทางด้านสุขภาพเยอะแยะ และได้ข้อมูลชัดมาก รวมถึงกรณีศึกษาว่าถ้าเจอผู้ป่วยแต่ละแบบต้องทำอย่างไร งานอสม. ยังรวมไปถึงการจัดการด้านเศรษฐกิจด้วย จะทำอย่างไรให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น รายจ่ายลดลง
3. การทำแผนชุมชน
4. แผนจะเกิดขึ้นต้องนำสู่การปฏิบัติให้ได้ และมีการทำอย่างต่อเนื่อง
5. ทบทวนดูว่าสำเร็จหรือไม่ จะปรับปรุงอย่างไร

คุณกรวิทย์ เตชาติวงษ์ ณ อยุธยา ประธาน อปพร. จังหวัดศรีสะเกษ

ผมเป็นอาสาสมัครตั้งตั้งแต่ปี 2541 จนปัจจุบัน กระบวนการในการทำงานเป็นไปตามนโยบายนั่นคือช่วยเหลือทางรัฐบาลเพื่อบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น โดยจะเน้นจากบุคคลที่อยู่ในชุมชนตามสำเนาทะเบียนราษฎร คณะกรรมการประสานงานอปพร. ระดับจังหวัดจะประสานในด้านกำลังพลไปยังระดับท้องถิ่น และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อช่วยเหลือด้านกิจกรรม ด้านณรงค์ อบรมต่างๆ เช่นบนท้องถนน ตลอดจนบรรเทาสาธารณภัยเมื่อเกิดภัยพิบัติ เรียกได้ว่าเป็นชุดแนวหน้าเพื่อเข้าเผชิญเหตุ

ภาพรวมการบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์และภัยธรรมชาติ ขออนุญาตยกตัวอย่างที่เกิดขึ้น เช่น ในจังหวัดศรีสะเกษ ได้เกิดวิกฤติที่มีการสู้รบกันระหว่างไทยกับพม่าที่ภูมูะเขือ งานอาสาสมัครได้รับการฝึกฝนซ่อมเป็นขั้นตอน ได้มีการพาประชาชนอพยพจากพื้นที่ที่เกิดเหตุมายังพื้นที่ที่กำหนดไว้ ในด้านการส่งเคราะห์ จะมีชุด อปพร. เข้ามาดูแลความปลอดภัย และจัดระเบียบในศูนย์อพยพ ด้านงานป้องกัน คือเมื่อหลังจากอพยพออกจากพื้นที่ อปพร. จะจัดชุดเข้าเฝ้าระวังทรัพย์สิน และคัดคนที่อยู่ในพื้นที่เพราะต้องรู้แนววิถีกระสุน ในด้านบรรเทาสาธารณภัยธรรมชาติ อปพร. ได้ทำการฝึกซ้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ ในส่วนที่บอกว่าอาสาสมัครไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆทั้งสิ้น ผมมีแนวความคิดสนับสนุนในเรื่องของการร่างระเบียบเพื่อขอค่าตอบแทนให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ การสนับสนุนในเรื่องของการเพิ่มศักยภาพในการช่วยเหลือคนในพื้นที่ผ่านการฝึกอบรมต่างๆก็สำคัญ อยากให้ภาครัฐช่วยทำโปรเจกต์ที่ช่วยฝึกอบรมต่างๆ ส่วนอีกบทบาทของคณะกรรมการประสานงานจังหวัดคือมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบข้อบังคับกฎหมายต่างๆ ในระดับศูนย์อปพร. กลางของกระทรวงมหาดไทย ในส่วนนี้คือส่วนที่อาสาสมัครได้ดำเนินการช่วยเหลือทางราชการ เพราะทุกวันนี้ภัยพิบัติมีความถี่บ่อยขึ้น เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีการเพิ่มประสิทธิภาพและได้ทำงานร่วมกับอาสาสมัครส่วนอื่นๆ

ผอ. อําพร ณ นิโรจน์ ผู้อำนวยการกองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

เป้าหมายวันนี้ของเราคือการพัฒนาที่ยั่งยืน ในวันนี้ กทม. ต้องมาคิดว่าจะจัดการอาสาสมัครอย่างไรเพื่อการตอบสนองการพัฒนาที่ยั่งยืน เรามีหน้าที่ในเรื่องการดูแลควบคุมเป้าหมายตั้งแต่ในครรภ์ ฐานะเศรษฐกิจไม่ดี คนพิการ ผู้สูงอายุ เฝ้าระวังให้คนเหล่านี้ได้รับสิทธิ์ตามที่ควรได้ นอกจากนี้ยังมีเรื่องของการดูแลกระบวนการสวัสดิการสังคมในบทบาทชุมชนเอง หรือในกระบวนการที่รัฐจัดให้ กระบวนการพัฒนากลุ่ม และมีการสร้างมีส่วนร่วม

บทบาทของ กทม. ที่จะดูแลสิ่งเหล่านี้ให้สำเร็จได้อย่างไร

อันดับแรกคือ ทำอย่างไรให้เขาเก่ง โชคดีว่า อพม. นั้น 70% มาจากอาสาสมัครสาธารณะสุขทำให้เราต่อยอดได้ไม่ยาก เพราะเขามีศักยภาพที่พร้อมจะพัฒนาต่อได้ นอกจากนั้นยังมีการกำหนดมาตรฐานว่าเขาต้องเป็นและรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถในการระดมทรัพยากรได้ เราต้องสอนให้เขาตกปลาได้ หากกองทุน แหล่งงบประมาณได้

อันดับสองคือต้องเป็นคนดีด้วย อพม. เราไม่มีหน่วยงานระดับอำเภอ หรือตำบล มีแต่จังหวัด ดังนั้นเราต้องร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่มากขึ้น

อันดับสามคือต้องมีเครือข่าย เพราะเราทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องประสานงานให้เป็น

ถามว่าทำอย่างไรให้เก่งและดีได้ เราต้องใช้กลไกการจัดตั้งองค์กรระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ในระดับอำเภอและตำบลนั้น เราให้ อพม. เป็นประธาน ความท้าทายคือถ้าไม่ใช้ข้าราชการจะโปรอดไหม เราจะสร้างแบรนด์อย่างไรให้พวกเขา มีบทบาทเหล่านั้น เรามีการระดมสมองกัน โดยมีการขับเคลื่อนให้ อพม. เป็น smart อพม. อันดับแรกคือ กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน แยกงานออกมา สร้างกระบวนการการทำงานที่ง่ายขึ้น ไม่ซับซ้อน สามารถส่งเคสไปหน่วยงานที่สามารถให้ความ

ช่วยเหลือได้ สองคือ smart กระบวนการ คือพร้อมทำงาน พร้อมด้วยขนาดและทิศทางข้อมูล ต่อจากนั้นเราจะสามารถจัดสวัสดิการช่วยเหลือ มีการประชาสัมพันธ์ให้คนรู้ สามคือวิธีการ อพม. ต้องทำงานด้วยตัวเองได้ มีความรู้พื้นฐาน กฎกติกาที่เกี่ยวข้อง เราเพิ่งเริ่มระบบนี้อย่างเป็นทางการเมื่อปีที่ผ่านมานะ

นอกจากนี้ ตอนนี้เรายังมีอพม.ที่ต่างประเทศเช่นกัน คือคนไทยที่ไปอยู่ต่างประเทศรวมตัวกัน แล้วเราให้เขาเป็นอาสาสมัคร

ดร. วรารัตน์ กิจพจน์

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

การทำงานมาทั้งหมด 16 ปีทำให้เราเห็นการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่สามารถนำมาใช้ได้ กระทรวงสาธารณสุขมีภาระงานด้านการเจ็บป่วยประชาชน เราเลยต้องสร้างการมีส่วนร่วมประชาชน ต่อมาเราเปลี่ยนเป็นระบบสุขภาพภาคประชาชนที่พยายามทำให้สมาชิกสังคมมีส่วนร่วมรับรู้ มาเป็นเจ้าภาพดำเนินงานแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข ตลอดจนแก้ไขปัญหาด้านสังคม และเชิญชวนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม

จากปัญหาที่เกิดขึ้นทางด้านสุขภาพโยงใยมาถึงด้านสังคม รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะสุขภาพที่จากเดิมเรามุ่งเน้นลดโรคที่เกี่ยวกับโภชนาการ มาเป็นสร้างการมีส่วนร่วมให้เขาเรียนรู้ อบรมให้เขาให้ตื่นตัวดูแล ประกอบกับเรื่องสถานบริการและอัตราค่าจ้างที่ไม่พอ เราก็สร้างให้มีอัตราค่าจ้างคนในพื้นที่โดยให้อาสาสมัครที่แต่เดิมคือคนในพื้นที่ที่มีความเป็นผู้นำดึงเขามาให้เป็นจิตอาสา และอบรมให้ความรู้เขาเพียงพอที่จะบริการชุมชน

กระบวนการในการหล่อหลอมคือการติดตามดูทางปัญญา จัดการอบรมเบื้องต้นและต่อเนื่อง จัดทำแผนชุมชน และสร้างโครงสร้างที่เป็นของภาคประชาชน ไม่ว่าจะ เป็นในตัวเชื่อมของระดับโครงสร้างของหน่วยรัฐ เช่น ระดับกระทรวงก็จะมีกรมสนับสนุน แต่ก่อนนี้เราอยู่กับคณะกรรมการสาธารณสุขพื้นฐาน ต้องเปลี่ยนมาเป็นกลไกสนับสนุนหน่วยงานกรมแห่งชาติ แต่เดิมเรียกว่าสาธารณสุขพื้นฐาน สนับสนุนงานด้านนี้ในพื้นที่ เปลี่ยนมาเป็นคนที่ดูแลเป็นพี่เลี้ยง ส่งต่อไปยังสาธารณสุขอำเภอ และกรมอนามัยระดับตำบล

แต่เดิมเราคิดว่าอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน 1 คนต่อ 15 หลังคาเรือนคือประสบความสำเร็จแล้ว แต่จริงๆแล้วการทำเช่นนี้ไม่ได้ทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ตอนนี้เรามองว่า health for all for year 2000 ตอนนั้นเราเน้นการลดโรค แต่ปัจจุบัน คนตีกันคืออยู่ดีมากขึ้น เลยกลายเป็นโรคอ้วนแทน ระดับของปัญหาสุขภาพเปลี่ยนแปลงไป เลยก็ต้องมีนโยบายมาอบรมอสม. เพื่อพัฒนาอค์พเทศความรู้พวกเขา

อสม. จะพัฒนาพร้อมกับดูโครงสร้างเจ้าหน้าที่ไปด้วย เช่น อสม. อยู่ตรงไหนในบริบทงานสาธารณสุข แล้วอสม. ก็จะมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่พื้นที่ตรงนั้น โชคดีที่ว่า อสม. พัฒนามาเป็นเกือบ 39 ปีแล้ว เป็นการพัฒนาแบบค่อยๆ และเป็นคนุคคลที่ชาวบ้านและสังคมรับรู้เราว่าเป็นจิตอาสาทำให้เรารับบทบาทของสังคมมากขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นอาสาสมัครที่เน้นป้องกันและ

ปราบปรามทุจริต ลดคอร์รัปชันของประเทศ ซึ่งเราได้ทำ MOU ร่วมกับคณะกรรมการ ปปช. ส่วนหนึ่งคือเรามาช่วยเรื่องคุมประพฤตินักโทษ เราได้เชิญชวนอสม.ให้มาช่วยแนะนำเรื่องคุณภาพชีวิตและเรื่องสุขภาพให้กับนักโทษที่ประพฤติดีและได้ออกมาแล้ว ทำให้มีการต่อยอดและพัฒนาในหลายรูปแบบมาก

ขณะนี้ประชากรของประเทศไทยมีแนวโน้มมีผู้สูงอายุมากขึ้น เราได้จัดอบรมความรู้ใหม่เป็น อสม. นักจัดการ อสม. ผู้เชี่ยวชาญ ได้เริ่มจัดอาสาสมัครผู้เชี่ยวชาญตามกลุ่มวัยเพื่อให้ทำงานสอดคล้องกับนโยบายของพื้นที่ (ตำบล) และเกิดการบูรณาการเชื่อมต่อ เอาประเด็นของปัญหาแต่ละกลุ่มวัยเข้ามา และผลักดันให้งานของกรมเราเป็นตัวชี้วัด และให้อสม.เป็นผู้เชื่อมประสาน และทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ อสต. เพื่อจะประสานให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีงบประมาณเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเป็นภาคีเครือข่าย

ในส่วนของการสนับสนุน กระทรวงเราก็ผลักดัน อสม.เป็นปราชญ์บุคคลด้านสุขภาพ และให้เป็นเจ้าภาพในพื้นที่ เรายังให้เขามีสวัสดิการเบื้องต้น เช่น 30 บาทรักษาทุกโรค เช่น บริการห้องพิเศษ มีการรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจูงใจ เสริมแรงอีกทางหนึ่ง

การทำงานอสม.จะได้รับเงิน 600 บาท เป็นอาสาสมัครแรกที่คนเห็นว่าทำงานเยอะมาก อสม.ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เวลาเข้ามาช่วยงานกับเราเช่นในการประชุม ก็ยังมีการหนีมาจากทำนาบ้าง แต่การอบรมก็สำคัญเนื่องจากเราจะให้อสม.รู้จักภาระ หน้าที่ และบทบาท และองค์ความรู้ที่เหมาะสมในพื้นที่เขา

เครือข่ายที่เรามี เช่น วิทยุชุมชน สื่อ ไลน์ เราจะถ่ายทอดในส่วนของนโยบายผ่านช่องทางเหล่านี้เพื่อความรู้ใหม่ ๆ ให้กับเขา

คุณสมบัติ ไตรศັกดิ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสาธารณสุขภัย กระทบกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย กระทรวงมหาดไทย

บทบาทของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีหน้าที่ในการบูรณาการประสานงานหน่วยงานต่างๆ กระทรวง ทบวง กรม และภาคเอกชนต่างๆเพื่อเตือนสาธารณภัย โดยครอบคลุมงานทั้ง 3 ด้าน ด้านแรกคือด้านนโยบาย ให้ความเห็นชอบในการพัฒนาแม่บท ให้กรอบการทำงานประสานงานต่างๆ โดยมีท่านนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ด้านสองคือระดับอำนวยการ มีหน้าที่ในการอำนวยการสั่งการให้จังหวัดต่างๆเพื่อการบูรณาการ ประสานงาน ระดับสามคือระดับปฏิบัติการ เป็นหน่วยในการเผชิญเหตุ เมื่อเกิดเหตุจะมีบุคลากร มีความรู้ที่เกี่ยวกับภัยต่างๆ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมี 1. ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้ง 18 เขต 2. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 16 จังหวัด 3. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สาขา ทั้งหมด 30 สาขา

ในการทำงานของเรา เทรนด์การทำงานตอนนี้ ถ้าถัดจากเรื่องโรคภัยแล้วจะเป็นเรื่องสาธารณสุขภัย ภัยที่เกิดจากธรรมชาติ ภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ สิ่งที่เราต้องเตรียมพร้อมคือ กำลังคนและความรู้

ในกรมป้องกันได้เตรียมหน่วยปฏิบัติการเพื่อจะได้ดำเนินการ คือหน่วยเผชิญสถานการณ์วิกฤติ หน่วยนี้จะมีเครื่องจักร มีความรู้ระดับสูงในการคุ้มครอง ชุดเหล่านี้ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถร้องขอให้มาช่วยเหลือได้เมื่อประสบเหตุ ชุดที่สองคือหน่วยอาสาสมัคร อปพร. ในสมัยก่อนนั้น สังคมไทยเป็นสังคมเกษตร ในปัจจุบันน้องๆที่จบมาไม่ได้ทำนาที่บ้าน แต่มาทำโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองแทน อาสาสมัครเริ่มที่จะไม่มีเวลาในการทำงาน ในการที่จะลาเพื่อจะไปช่วยเหลืองานอาสาสมัครเป็นเรื่องยาก หลายครั้งอาสาสมัครมีใจที่จะทำแต่ไม่มีเงินที่จะเดินทางไปช่วยเหลือ

อีกความเห็นส่วนตัวคือ ผมคิดว่าค่ายเช่น 5 วัน 4 คืนเพื่ออบรม อปพร. เป็นสิ่งสำคัญ การอบรมควรเน้นพื้นฐานในการป้องกันเมื่อเกิดภัยต่างๆให้มีความรู้ในการช่วยเหลือตนเองได้ อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มหนึ่งกู้ชีพหนึ่งตำบลซึ่งเป็นกลุ่มอาสาสมัครป้องกัน อปพร. และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ช่วยเหลือปฐมพยาบาลเบื้องต้น การส่งผู้ป่วยประสบเหตุอย่างรวดเร็วเพื่อช่วยเหลือคนในพื้นที่เร็วขึ้นในกรณีหน่วยราชการเข้าไปไม่ทัน กลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มอาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัยมูลนิธิพึ่งองค์ร สาธารณะกุศล เช่น มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง เป็นกลุ่มที่มีพลังมาก ทางรัฐบาลให้ความสำคัญกับกลุ่มนี้เป็นอย่างยิ่ง เรามาจัดระเบียบว่าทำอะไรให้น้องๆกู้ภัยทุกคนทราบพื้นฐานในการกู้ภัยเบื้องต้น ให้ทำงานอย่างรวดเร็ว เราได้เตรียมหลักสูตรการกู้ภัยเบื้องต้นกับการบัญชาการเด็ดขาด เพราะการทำงานหน้างานหลายครั้งไม่เป็นระบบ การทำงานของเราเรียกได้ว่าการเชื่อมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในพื้นที่

การสร้างความร่วมมือกับกลุ่มและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนเพื่อสร้างการพัฒนาชุมชน

ผู้เข้าร่วมบรรยาย

ในส่วนการบูรณาการช่วยเหลือความเดือดร้อนในสังคม ผมเชื่อว่าเวลาชาวบ้านเดือดร้อนจริงๆ ชาวบ้านไม่ได้คิดว่าคนที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอาสาสมัครจากหน่วยงานใด แปลว่าการบูรณาการอยู่ในตัวของผู้รับ ผมมองว่าการบูรณาการระดับพื้นที่ได้มีการบูรณาการอยู่แล้วในเชิงพฤตินัย ส่วนการบริการในเชิงพัฒนาว่าหน่วยงานที่เป็นเจ้าของทั้งหลายควรทำอะไรต่อ นั้น การทำงานร่วมกันควรมองไปที่กลุ่มเป้าหมาย เพราะเราถือเป้าหมายเดียวกันอยู่แล้วในการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น

ดร. วรารัตน์ กิจพจน์

ในการให้ความช่วยเหลือ ถ้าเรายึดพื้นที่ในการทำงาน ความชัดเจนคือคนในพื้นที่จะรู้เองว่าจะจัดการในเรื่องภาวะปัญหา สังคมและสุขภาพอย่างไร บริบทของพื้นที่ตรงนั้นอาจจะเป็นแค่คนหนึ่งคนแต่มีภาระงานตามบริบทของปัญหา หรือการสวมหมวกหลายใบนั่นเอง คนทำงานซ้าอยู่แล้ว เพียงแต่ภาระบทบาททำให้เขาต้องแจกแจงหน้าที่ เพราะฉะนั้น เมื่อเรารู้ว่าคนซ้า ความเข้มแข็งจะสามารถทำให้ยั่งยืนได้โดยเราต้องใช้บริบทพื้นที่เป็นฐาน และบูรณาการภาระงานร่วมกัน ให้มีการจัดการ

และให้มีเจ้าภาพ หรืออาจจะมีองค์กรมาจัดการเรื่องอาสาให้เป็นระบบ แต่ถ้ามองดูตามพื้นที่จริงๆ เขาจะรู้ว่าบริบทนี้เกิดปัญหาอะไร เขาก็จะสวมหมวกนั้นเลย

ผู้เข้าร่วมบรรยาย

อาสาสมัครหนึ่งคนสวมหมวกหลายใบ อาสาสมัครคือจิตอาสา แต่เข้มแข็งไม่เข้มแข็งขึ้นอยู่กับผู้นำในพื้นที่ ถ้าไปเจอผู้นำที่อ่อนแอ ก็จะทำให้กิจกรรมพื้นที่ตรงนั้นลดลง ในการบูรณาการให้องค์กรต่างๆเข้มแข็งคือ หนึ่ง เราต้องมีกฎหมายรองรับ มีเครื่องมือให้เขาอยู่ได้ กฎหมายตัวนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปกครองบังคับบัญชา ถ้าไปเจอท่านนายกเทศมนตรีที่เห็นความสำคัญเรื่องนี้ งานนี้ก็จะดัง แต่ถ้าไปเจอท่านนายกที่ไปงานที่เร่งด่วนกว่า งานนี้ก็จะทุด ดังนั้นต้องทำฝ่ายนโยบายกับฝ่ายปฏิบัติเชื่อมกันให้ได้ สองคือ เรื่องสวัสดิการ สามคือการบริหารจัดการ ในเมื่อเราอมรับปรัชญาว่ามีการกระจายอำนาจ และท้องถิ่นคือคนที่อยู่ในพื้นที่ ดังนั้น ท้องถิ่นจะรู้ปัญหามากกว่า ตรงนี้ต้องมีกฎหมายรองรับเพื่อให้คนในท้องถิ่นบริหารจัดการ อาสาสมัครต่างๆต้องมีการพัฒนา มีการฝึกทบทวนตลอดเวลา เพราะสถานการณ์โลกเปลี่ยนทุกวัน

ผู้เข้าร่วมประชุม คุณยาใจ วงศ์ภาสกร เขตวังทองหลาง

ดิฉันได้สวมหมวกหลายๆใบเหมือนที่ท่านพูดไว้ ทำให้ทราบว่าส่วนที่เสี่ยงไปและน่าเป็นห่วงมากที่สุดคือ อปพร. ต้องรีบเร่งส่วนสวัสดิการมากที่สุด ส่วน อพม. ได้มีการขับเคลื่อนเยอะมากมาย มีอาสาที่สวมหมวกหลายใบมาทำงาน มีจิตอาสาจริงๆ ไม่ได้มีค่าตอบแทนใดๆ มาด้วยใจจริงๆ แต่ก็อยากจะให้ภาครัฐช่วยเหลือแลบ้าง เช่นเวลาเขาเจ็บป่วย

คุณศิวโรจน์ จิตนิยม

ถ้าจะบูรณาการความร่วมมือ ทุกกระทรวง ทบวงกรมที่มีอาสาสมัคร ควรจะดำเนินการต่อไปนี้

1. เมื่อคุณมีอาสาสมัคร สร้างหลักการหรือหัวใจของอาสาสมัครให้ได้ ถ้าว่างก็มาไม่มากก็ไม่เป็นไร ช่วยได้ก็ช่วย ไม่ได้ก็ไม่เป็นไร สร้างคนแบบนี้ให้ได้เยอะๆ
2. อาสาสมัครต้องให้ทราบบทบาทหน้าที่ให้ชัด และเติมความรู้ให้เขาไปเลย
3. ความรู้ต้องเพียงพอทุกเรื่อง
4. การประสานงานจำเป็นมาก อาสาสมัครด้านล่างประสานงานกันอยู่แล้ว เพียงแต่หน่วยงานด้านบนต้องทำให้ได้มากกว่านี้
5. หน่วยงานด้านบนอย่าไปยึดติดว่าเป็นคนของใคร เพราะคนด้านล่างทำงานนั้นไม่ได้ทราบด้วย
6. การสนับสนุนจำเป็นมาก ต้องเพียงพอและเหมาะสม บางครั้งเราช่วยคนน้ำท่วม แต่เรือยังไม่มื จะไปช่วยได้อย่างไร

7. การดูแล อาสาสมัครหลายคนไปช่วยคนอื่นจนตัวเองพิการ เสียชีวิต ต้องมีนโยบายที่จะดูแลอาสาสมัครเหล่านี้ไม่ควรเกี่ยงกัน
8. การสมัครมาเสมอและต่อเนื่อง ไม่ใช่ว่านี่ก็อยากจะทำก็มา การให้ความรู้ต้องเต็ม กิจกรรมต้องต่อเนื่อง
9. ความเสมอภาคและเท่าเทียม ทำไม่สม.ได้เดือนละ 600 แต่ส่วนอื่นไม่ได้เลย
10. การให้กำลังใจสำคัญมาก ชื่นชมบ้างเวลาทำงานแล้วสำเร็จ
11. ยกย่องเชิดชูได้ควรทำเมื่อมีโอกาส
12. การรับรองสถานะ การทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี จำเป็นมาก การไม่ถูกรับรองสถานะ ทำให้ความเชื่อมั่นของคนทั่วไปดูแคลันคลอน ทำอย่างไรให้มีสถานะที่ชัดเจน
13. อย่าใช้อาสาสมัครเป็นฐานหรือเครื่องมือเพื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะอาสาสมัครอยู่เพื่อคนทั้งประเทศ เปิดโอกาสให้ทุกคนทำ ถ้าเขาทำเก่งและดีแล้ว ยกย่องเชิดชูพวกเขาเลย

ประชุมเสร็จสิ้นเวลา

12.00 น.